

กลวิธีการแปลคำวิสามานยนามในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ดวงพร ตะโพนทอง

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์ในการศึกษาวิธีการแปลคำวิสามานยนามในวรรณคดีไทยเรื่อง ขุนช้างขุนแผน และวิเคราะห์กลวิธีการแปลภายใต้กรอบทฤษฎี Domestication และ Foreignization ของเวนุติ (Venuti) โดยมีการรวบรวมคำวิสามานยนามจากหนังสือขุนช้างขุนแผนทั้งสิ้น 3 ฉบับ เป็นต้นฉบับภาษาไทย 2 ฉบับ เปรียบเทียบกับฉบับแปลภาษาอังกฤษ 1 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลทั้งหมด 9 กลวิธี โดยแบ่งเป็นรูปแบบการแปล 2 ประเภท คือ 1) การแปลโดยใช้กลวิธีเดียว และ 2) การแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง และเมื่อนำกลวิธีการแปลมาจำแนกภายใต้รูปแบบการแปลแบบรีนุ (domestication) และการแปลแบบสะดุตา (foreignization) พบว่าผู้แปลมีการใช้กลวิธีถ่ายเสียงมากที่สุด และมีการใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำยืมน้อยที่สุด ส่วนการศึกษารูปแบบการแปล ในแง่ของการใช้กลวิธีการแปลพบว่ากลวิธีที่อยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีนุมีมากกว่ารูปแบบการแปลแบบสะดุตา แต่ในแง่ของจำนวนคำพบว่ามีคำที่ใช้กลวิธีในรูปแบบการแปลแบบสะดุตามากกว่าคำในรูปแบบการแปลแบบรีนุ ซึ่งแง่ของจำนวนคำมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของผู้แปลที่ต้องการถ่ายทอดวัฒนธรรมและความรู้จากต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านฉบับแปลให้ได้มากที่สุด

คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประเทศไทย

taponethong.d@gmail.com

บทความวิจัย

รับบทความ: 25 มิถุนายน 2566

แก้ไขบทความ: 25 กรกฎาคม 2566

ตอบรับ: 27 กรกฎาคม 2566

คำสำคัญ วรรณคดี กลวิธีการแปลแบบรีนุ กลวิธีการแปลแบบสะดุตา คำวิสามานยนาม

Proper Nouns Translation Strategies in the Thai Literature

“Khun Chang Khun Phaen”

Duangporn Taponethong

Abstract

The purpose of this article is to study the translation of proper nouns in Thai literature, *Khun Chang Khun Phaen*, using Venuti's theories of Domestication and Foreignization. All pairs of proper nouns were collected from three versions of *Khun Chang Khun Phaen*, which were compared across two source language versions and one translated version. The study found that translators used a total of 9 translation strategies, which can be categorized into 2 techniques: translation using a single strategy, and translation using multiple strategies. Upon applying Lawrence Venuti's theories of Domestication and Foreignization to classify these translation strategies, the research demonstrates that the audio capture strategy from the Foreignization theory was the most commonly utilized, while translating using a borrowing strategy had the least usage. Translators also employed strategies from the Domestication theory more frequently than they employed those from the Foreignization theory. However, the study shows that the number of translated words is more in the form of Foreignization than in the form of Domestication. This aligns with the translator's objective of conveying the original culture and knowledge to as many readers in the target language as possible.

Faculty of Liberal Arts

Thammasat University

Thailand

taponethong.d@gmail.com

Research Article

Received: 25 June 2023

Revised: 25 July 2023

Accepted: 27 July 2023

Keywords: literature, domestication, foreignization, proper noun

1. ที่มาและความสำคัญ

งานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีอยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะงานประเภทวรรณกรรมอันเป็นที่นิยมและมีผลงานใหม่ผลิตออกมาอยู่เสมอ แต่ถึงอย่างนั้น วรรณคดีเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่มีผู้ศึกษาไม่มาก ด้วยความงดงามและแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างลึกซึ้งในวรรณคดีไทย จึงมีนักแปลน้อยคนที่สนใจจะนำวรรณคดีมาแปลเป็นภาษาต่างประเทศและมีผู้ศึกษาวรรณคดีไทยในเฉพาะด้านการแปลจำนวนน้อยตามไปด้วย

“ขุนช้างขุนแผน” เป็นวรรณคดีที่ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในฐานะของยอดของหนังสือประเภทกลอนเสภา เนื่องจากเรื่องราวได้รับการถ่ายทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา จึงส่งเสริมให้วรรณคดีเรื่องนี้ทรงคุณค่าทั้งในแง่ของบทประพันธ์ เนื้อเรื่อง และในแง่ของสิ่งที่แฝงอยู่ อาทิ ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การดำเนินชีวิตในสมัยอยุธยา

ขุนช้างขุนแผนตีพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกใน พ.ศ. 2460 มีการแก้ไขและตีพิมพ์อีกหลายครั้ง บ้างก็นำเรื่องราวส่วนหนึ่งไปตีพิมพ์เป็นบทความลงหนังสือต่างประเทศ เช่น ศาสตราจารย์จิตร์เกษม สีนุญเรื่อง เคยนำเนื้อหาส่วนหนึ่งในขุนช้างขุนแผนมาแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส ชื่อ Khun Chang, Khun Phen: La femme, le heros et le villain. Poeme populaire thai. (Sribunruang, 1960) แต่ยังไม่ปรากฏฉบับแปลแบบเต็มเรื่องจนกระทั่งใน พ.ศ. 2553 คริส เบเกอร์ (Chris Baker) และศาสตราจารย์ผาสุก พงษ์ไพจิตร ร่วมกันแปลขุนช้างขุนแผนเป็นฉบับภาษาอังกฤษ ชื่อว่า The Tale of Khun Chang Khun Phaen นับเป็นภาษาต่างประเทศฉบับเต็มสมบูรณ์ฉบับแรกและฉบับเดียวในโลก ซึ่งเกิดเป็นความน่าสนใจที่ว่า ฉบับแปลจะสามารถถ่ายทอดคุณค่าจากตัวบทต้นฉบับได้อย่างไรบ้าง

เมื่อได้ทำการศึกษาขุนช้างขุนแผนฉบับแปลในระดับหนึ่งก็พบว่า การแปลคำวิสามานยนามเป็นส่วนสำคัญจุดหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดเป็นอีกภาษาได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับผู้แปลที่ต้องการให้ผู้อ่านภาษาปลายทางได้รับสาร

อย่างไร โดยขุนช้างขุนแผนมีคำวิสามานยนามที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยอยู่มาก เช่น ชื่อตัวละคร ชื่อเมือง ชื่อประเพณี ซึ่งเป็นคำที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจในภาษาต้นทาง รวมไปถึงด้านวัฒนธรรม เพื่อแปลเป็นภาษาต่างประเทศ และส่งต่อให้ผู้อ่านเข้าใจฉบับแปล

การแปลวิสามานยนามถือเป็นเรื่องยากระดับหนึ่งในการแปล และในด้านนี้ยังไม่มีการศึกษาที่ลึกซึ้ง จากที่พบเห็นจะเป็นการศึกษาการแปลชื่อเฉพาะ (proper name) เพียงระดับหนึ่ง เนื่องจากวิสามานยนามมีข้อจำกัดหลายด้านในการแปล เช่น การสื่อถึงวัฒนธรรมในตัวบทต้นฉบับ มีความหมายลึกซึ้งที่หาคำมาแทนที่ไม่ได้ จึงต้องหาวิธีการแปลเพื่อให้คำจากภาษาต้นทางสื่อความหมายไปให้ผู้อ่านเข้าใจได้มากที่สุด ในหนังสือขุนช้างขุนแผนฉบับแปล ผู้แปลได้กล่าวไว้ถึงความตั้งใจที่จะถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ซึ่งความเป็นต้นฉบับมากที่สุด แต่กระนั้นความยากในการแปลคำวิสามานยนามก็ยังมีไม่น้อย ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Klassen (2022) ศึกษาความเข้าใจชื่อเฉพาะของผู้อ่านภาษาปลายทางเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อ่านภาษาต้นฉบับ โดยความเข้าใจขึ้นอยู่กับความรู้ในภาษาต้นทางของผู้อ่านเป็นหลัก ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความรู้ด้านสัทศาสตร์และคลังศัพท์ที่นักแปลควรมีเพื่อเข้าใจในชื่อเฉพาะได้มากขึ้น อีกทั้งขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีไทย การเลือกใช้ภาษาในการแปลจึงมีความท้าทายมากกว่าการแปลคำทั่วไป จึงคาดหวังว่าการศึกษาเจาะจงเกี่ยวกับการแปลวรรณคดีไทยจะสามารถต่อยอดเป็นแนวทางในการศึกษาได้

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า คำวิสามานยนามส่วนใหญ่ที่ปรากฏในขุนช้างขุนแผนเป็นชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ถิ่นฐานที่ตั้ง ชื่อสัตว์ ชื่อหน่วยงาน เป็นต้น ซึ่งกลวิธีการแปลคำวิสามานยนามที่พบเบื้องต้นเป็นการแปลแบบถ่ายทอดความหมาย การแปลแบบตรงตัว และการแปลแบบถ่ายทอดเสียง

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาการแปลคำวิสามานยนามในขุนช้างขุนแผนก็พบว่ามีความยากในการแปลอยู่บางกรณี เนื่องด้วยขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีไทยที่เป็น

การประพันธ์ร้อยกรองประเภทเสภา เมื่อแปลเป็นภาษาต่างประเทศจึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัฒนธรรม อาทิ หากผู้แปลเลือกใช้การแปลแบบถ่ายทอดความหมาย จึงเกิดเป็นคำใหม่ในภาษาปลายทางที่ดีความโดยผู้แปล ผู้อ่านภาษาปลายทางจะได้รับสารที่ผู้แปลส่งต่อให้โดยไม่ได้รับรู้ถึงคำในต้นฉบับ เนื่องจากการตีความทำให้ความเป็นต้นฉบับทั้งภาษาและวัฒนธรรมหายไประหว่างทาง ในขณะเดียวกัน หากผู้แปลเลือกใช้การถ่ายทอดเสียงจากต้นฉบับ จะเป็นการคงความเป็นต้นฉบับในภาษาต่างประเทศ แต่ผู้อ่านอาจไม่เข้าใจถึงความหมายของคำ หรือกระทั่งไม่สามารถออกเสียงตามแบบต้นฉบับได้หากไม่มีความรู้ด้านสัทศาสตร์ของภาษาต้นทาง ทั้งนี้ ผู้แปลมีวิธีแก้ปัญหาโดยการเพิ่มคำอธิบายหรือเชิงอรรถของคำนั้น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านมากขึ้น

การศึกษากลวิธีการแปลวิสามานยนามเป็นหนึ่งในหัวข้อที่ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่มากในวงการวิชาการด้านการแปล แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับการแปลคำวิสามานยนามในวรรณคดี หรือการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภายใต้ทฤษฎีต่าง ๆ จึงได้หยิบยกมาเป็นประเด็นสำคัญในการทำงานวิจัย โดยมองว่าการศึกษาคำนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการแปลคำวิสามานยนามโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น นำไปศึกษาเพื่อต่อยอดในงานวิจัย ไปจนถึงเป็นข้อมูลให้แก่นักแปลที่ต้องการแหล่งข้อมูลหรือศึกษาเกี่ยวกับการแปลวิสามานยนาม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 วิเคราะห์กลวิธีการแปลคำวิสามานยนามที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

2.2 วิเคราะห์กลวิธีการแปลคำวิสามานยนามภายใต้รูปแบบการแปลแบบรีนุ (domestication) และการแปลแบบสะดุคตา (foreignization)

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 กลวิธีการแปลคำวิสามานยนาม

จากการศึกษาคำนิยามของคำวิสามานยนามในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยคำในภาษาอังกฤษที่มีลักษณะใกล้เคียงกับวิสามานยนามคือ คำนามเฉพาะ (proper noun) หรือชื่อเฉพาะ (proper name) มีการรวบรวมข้อมูลคำนิยามของ ทั้งสามคำมาเปรียบเทียบกันให้เห็นภาพ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

คำนิยามและการใช้ของคำวิสามานยนามในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

	คำวิสามานยนาม	คำนามเฉพาะ	ชื่อเฉพาะ
คำ นิยาม	คำนามชื่อเฉพาะเรียก สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อจำกัด ความหมายแคบเข้าและ เข้าใจว่าหมายถึงสิ่งใด โดยส่วนมากเป็นคำเรียก ของคน สัตว์ สิ่งของ และ สถานที่ บางกรณีต้องมี คำนำหน้า เช่น นาย-คำ เรือ-สุพรรณหงส์ (อุปกิต ศิลปสาร, พระยา, 2538; ราชบัณฑิตยสถาน, 2554; นพวรรณ พันธุ-เมธา, 2558)	คำนามระบุสิ่งมีชีวิตหรือ สิ่งของเฉพาะ เป็นชื่อ เรียกบุคคล สถานที่ สิ่งก่อสร้าง ฯลฯ และใช้ ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ใน ภาษาอังกฤษ (Oxford University Press, n.d.; Valentine et al., 1996)	คำที่ใช้ระบุอ้างอิงถึงสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นปัจเจก คือ มีสิ่งเดียวและมีความ เฉพาะเจาะจง เป็นคำ ระบุตัวตน เช่น บุคคล สัตว์ และสถานที่ ชื่อ เฉพาะมักมีหลายคำ รวมกันเป็นนามวลี (Valentine et al., 1996; Nord, 2003)

ตารางที่ 1

คำนิยามและการใช้ของคำวิสามานยนามในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ต่อ)

	คำวิสามานยนาม	คำนามเฉพาะ	ชื่อเฉพาะ
การใช้	ใช้เรียกสิ่งที่มีจำนวนหนึ่งเดียวและระบุเจาะจงได้ หากมีสิ่งที่ชื่อเหมือนกันมากกว่าหนึ่ง อาจใช้วิธีการเพิ่มคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งนั้นเพิ่มเติมเพื่อให้แตกต่าง	ส่วนมากเป็นคำเดี่ยว บางกรณีต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อแสดงความเจาะจงมากขึ้น เช่น ชื่อบุคคลต้องมีนามสกุลเพื่อระบุตัวตน หรือมีคำระบุลักษณะหน้าตา ระบุที่อยู่อาศัย เป็นต้น	มีหลายคำรวมกันเป็นนามวลี โดยใช้คำเชื่อม (of) หรือคำนำหน้านาม (article) เพื่อแสดงความเจาะจง

การวิจัยครั้งนี้มีการอ้างอิงกลวิธีการแปลชื่อเฉพาะของเวอร์มส์ (Vermes, 2003) และกลวิธีการแปลชื่อเฉพาะของเฟร์นันเดส (Fernandes, 2006) โดยกลวิธีการแปลชื่อเฉพาะของเวอร์มส์มีกลวิธีทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ การทับศัพท์ (transference) การแทนที่ (substitution) การแปลตรงตัว (translation) การดัดแปลง (modification) การละความหมาย (omission) การเพิ่มความหมาย (addition) การให้ความหมายแบบกว้างขึ้น (generalization) และการทับศัพท์โดยมีการเปลี่ยนเสียง (transference plus phonetic adaptation)

ในขณะที่กลวิธีการแปลชื่อเฉพาะของ เฟร์นันเดส (Fernandes, 2006) มีทั้งหมด 10 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีถ่ายทอดความหมาย (rendition) กลวิธีคัดลอก (copy) กลวิธีถ่ายเสียง (transcription) กลวิธีแทนที่ (substitution) กลวิธีสร้างคำขึ้นใหม่ (recreation) กลวิธีการตัด (deletion) กลวิธีการเพิ่ม (addition) กลวิธีเปลี่ยนโครงสร้าง (transposition)

กลวิธีแทนที่คำตามหลักสัทศาสตร์ (phonological replacement) และกลวิธีแปลตามความนิยม (conventionality)

ทั้งสองแนวคิดมีส่วนที่เหมือนกัน คล้ายกัน และแตกต่างกัน อาทิ กลวิธีแทนที่และกลวิธีเพิ่มในทั้งสองแนวคิดมีหลักการเปลี่ยนไปในทางเดียวกัน การแปลตรงตัวของเวิร์มส์มีหลักการแปลคล้ายกับกลวิธีถ่ายทอดความหมายของเฟรนนเดส หรือกลวิธีของเวิร์มส์มีการแปลแบบการให้ความหมายกว้างขึ้น ซึ่งเฟรนนเดสไม่มีกลวิธีที่คล้ายกัน ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันทำให้เห็นชัดว่าทั้งสองทฤษฎีมีกลวิธีที่น่าสนใจและสามารถนำมาปรับใช้กับการศึกษาให้เหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำกลวิธีการแปลจากทั้งสองทฤษฎีมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบของการศึกษา

3.2 ทฤษฎี Domestication และ Foreignization

การศึกษาแนวคิดทฤษฎี Domestication และ Foreignization ของเวนุติ (Venuti, 1995) พบว่าทั้งสองรูปแบบการแปลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยเลือกทฤษฎีนี้ในการกำหนดกรอบเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการแปลของกลวิธีการแปลวิสามานยนาม

สุพรรณิ ปันมณี (2562) กล่าวว่าภาษาต้นทางแปลไปเป็นภาษาปลายทางจะต้องมีวัฒนธรรมสอดแทรกอยู่ในภาษานั้นเสมอ ผู้แปลจึงต้องเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี หากวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาแตกต่างกันมาก ผู้แปลจะต้องหากกลวิธีมาถ่ายทอดความหมายให้ได้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเวนุติ (Venuti, 1995) ที่พัฒนามาจากกลวิธีการแปลมาจากแนวคิดของชไลเออร์มาเคอร์ (Schleiermacher) ที่ได้กล่าวถึงนักแปลว่า มีเพียงสองทางเลือกในการแปล คือ ผู้แปลปล่อยวางผลงานของผู้เขียนและตั้งให้ผู้อ่านเข้าใจในงานแปลและผู้แปลปล่อยวางความเข้าใจของผู้อ่านและทำให้งานแปลเหมือนต้นฉบับ (Lefevere, 1977, p. 74, อ้างถึงใน Venuti, 1995, p. 101)

เมื่อเชื่อมโยงกับทฤษฎีของเวนุติ งานวิจัยณัฐวดี ก้อนทอง (2555) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการแปล Domestication และ Foreignization ไว้ว่า การแปลแบบสะกดตา (foreignization) เริ่มต้นจากแนวคิดการแปลแบบยึดถือต้นฉบับ คือการแปลที่ยึดผู้เขียนเป็นหลัก ทำให้งานแปลอ่านเข้าใจยาก ณัฐวดีมีมุมมองต่อการแปลแบบสะกดตาว่า การแปลรูปแบบนี้เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมในงานเขียนและส่งเสริมให้วัฒนธรรมต้นฉบับเป็นที่รู้จักมากขึ้น (ณัฐวดี ก้อนทอง, 2555, น. 10) จึงเกิดเป็นแนวทางการแปลแบบรีนุ (domestication) ซึ่งเป็นการแปลที่ยึดฉบับแปลเป็นหลัก และยึดผู้อ่านงานแปลเป็นศูนย์กลาง (ณัฐวดี ก้อนทอง, 2555, น. 11)

เมื่อศึกษารายละเอียดของการแปลทั้งสองรูปแบบแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า Domestication เป็นรูปแบบการแปลที่ยึดเอาผู้อ่านงานแปลเป็นศูนย์กลาง ผู้แปลจะใช้ภาษาที่สละสลวย เข้าใจง่าย มุ่งเน้นที่การเข้าใจความหมายเป็นหลัก และใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ในแบบของภาษาปลายทาง จนผู้อ่านมีความรู้สึกเหมือนที่กำลังอ่านงานต้นฉบับไม่ใช่งานแปล (Venuti, 1995, p. 1) ส่วน Foreignization คือการแปลแบบยึดเอาต้นฉบับเป็นศูนย์กลาง ผู้แปลจะเป็นผู้ถ่ายทอดความจากภาษาต้นฉบับไปเป็นภาษาปลายทางอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด ทำให้ผู้อ่านภาษาปลายทางได้กลิ่นอายจากต้นฉบับที่ยังคงอยู่ ข้อดีของการแปลแบบสะกดตา คือผู้อ่านภาษาปลายทางจะได้อ่านงานแปลที่มีความเป็นต้นฉบับสูง ในเนื้องานจะมีการถ่ายทอดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ได้เรียนรู้ด้านวิถีชีวิตอ่านของภาษาต้นฉบับ แต่งานแปลเช่นนี้อาจไม่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านภาษาปลายทาง เนื่องจากอ่านไม่เข้าใจหรือภาษาไม่เป็นธรรมชาติ

ในการศึกษานี้มีการนำทฤษฎี Domestication และ Foreignization มาใช้เป็นกรอบให้การจำแนกและวิเคราะห์หลักวิธีการแปลวิสามานยนาม โดยกลวิธีที่จัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีนุ มีลักษณะเป็นกลวิธีที่ยึดเอาผู้อ่านฉบับแปลเป็นหลัก กล่าวคือ ผู้แปลมุ่งเน้นให้ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจได้ดีราวกับเป็นคำในภาษา

ปลายทางที่ไม่ใช่คำแปล ในขณะที่กลวิธีที่จัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตามีลักษณะเป็นกลวิธีที่ยึดเอางานต้นฉบับเป็นหลัก กล่าวคือผู้แปลมุ่งเน้นให้ผู้อ่านภาษาปลายทางได้รับสารเดิมที่มีความเป็นต้นฉบับมากที่สุด แต่การแปลรูปแบบนี้ส่งผลให้ผู้อ่านรับรู้ได้ว่าอ่านงานแปล

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลคำวิสามานยนามในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

ผู้วิจัยพบว่ามีแนวคิดทฤษฎีบางส่วนที่มีนัยสำคัญต่อการวิจัยกลวิธีการแปลวิสามานยนามในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน เช่น กลวิธีการแปลชื่อเฉพาะของเฟรนช์แมน 10 กลวิธี ที่ปรากฏในงานวิจัยของวาณิสสา ลิ้มเกรียงไกร (2559) และ กลวิธีการแปลของเวิร์มส์ 8 กลวิธี ในงานวิจัยของ Shirinzadeh and Mahadi (2014) ที่อาจใช้เป็นกรอบในการจำแนกประเภทกลวิธีการแปลวิสามานยนาม

ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการแปลแบบรีโนวูและการแปลแบบสะกดตาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ ในบทความของ Wang Dongfeng (2002, อ้างถึงใน Wang, 2013, p. 178) ได้กล่าวไว้ว่า Domestication กับ Foreignization สามารถนำมาเป็นตัวชี้วัดทางวัฒนธรรมและการเมืองการปกครองได้ดีกว่าการแปลแบบเสรีและแบบตรงตัวที่เหมาะสมจะใช้เป็นเกณฑ์ด้านภาษา ส่วน Yang (2010) เห็นว่าการแปลแบบรีโนวูและการแปลแบบสะกดตา มีความแตกต่างกันในแง่ของวัฒนธรรม โดยการแปลแบบแรกจะแทนที่วัฒนธรรมจากภาษาต้นทางด้วยวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง ในขณะที่การแปลแบบหลังจะคงความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากภาษาต้นทางไว้ ซึ่งการแปลทั้งสองรูปแบบจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีความแตกต่างทั้งรูปแบบของภาษาและความหมายทางวัฒนธรรม (Yang, 2010, p. 77) อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้การแปลรูปแบบหนึ่งมากกว่าอีกรูปแบบหนึ่งจะทำให้

งานแปลนั้นมีความเป็นรูปแบบนั้นไปโดยปริยาย ซึ่งขึ้นอยู่กับนักแปลที่ต้องการให้งานแปลมีรูปแบบงานแบบใดถึงเหมาะสมกับเนื้อหาของงาน

เมื่อนำกลวิธีการแปลคำวิสามานยนามและทฤษฎี Domestication และ Foreignization มาศึกษาควบคู่กัน ทำให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจนขึ้นถึงความแตกต่างระหว่างกลวิธีการแปลที่มุ่งเน้นถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทาง กับกลวิธีการแปลที่ยังคงความเป็นต้นฉบับไว้ได้ ทั้งนี้ หลังจากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังมีแง่มุมของกลวิธีการแปลวิสามานยนามที่ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อนหน้านี้ และงานวิจัยที่ค้นคว้ามายังมีช่องว่างที่สามารถนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมได้ เช่น การวิเคราะห์กลวิธีการแปลโดยใช้กรอบทฤษฎีอื่น หรือการวิเคราะห์ในแง่ของคำทางวัฒนธรรม โดยงานวิจัยที่ศึกษาคำวิสามานยนามมีจำนวนไม่มากเท่างานวิจัยเกี่ยวกับคำนามเฉพาะและชื่อเฉพาะ ผู้วิจัยจึงจะจงค้นคว้าด้านคำวิสามานยนามเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ในด้านนี้โดยตรง โดยตั้งเป้าหมายให้การศึกษาครั้งนี้ลึกซึ้งกว่างานอื่น ๆ และเป็นประเด็นใหม่ให้แก่ผู้ศึกษาด้านการแปล

4. วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลคำวิสามานยนามจากตอนที่ 1-36 จากหนังสือ *เสภาเรื่องขุนช้าง-ขุนแผน ฉบับหอสมุดพระวชิรญาณ* (2555) เป็นต้นฉบับที่หนึ่ง และหนังสือ *ขุนช้างขุนแผน ฉบับวัดเกาะ* (2556) เป็นต้นฉบับที่สอง เทียบเคียงกับหนังสือ *The Tale of Khun Chang Khun Phaen* (Baker & Phongpaichit, 2010) ซึ่งเป็นฉบับแปลภาษาอังกฤษ โดยมีจำนวนคำทั้งหมด 805 คำ ด้วยเหตุผลว่าหนังสือฉบับแปลมีการรวบรวมเนื้อหาจากขุนช้างขุนแผนหลายฉบับก่อนนำมาแปลเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้การศึกษาวิจัยต้องอ้างอิงข้อมูลภาษาไทยมากกว่าหนึ่งฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกขุนช้างขุนแผนฉบับหอสมุดพระวชิรญาณและฉบับวัดเกาะมาเป็นตัวบทต้นฉบับ

เนื่องจากฉบับแปลมีเนื้อหาจากทั้งสองฉบับนี้เป็นหลัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคำวิสามานยนามเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ได้แก่

1. เก็บคำวิสามานยนามโดยยึดเอาต้นฉบับภาษาไทยเป็นหลัก โดยคำวิสามานยนามในภาษาไทยแปลเป็นคำนามเฉพาะ (proper noun) ในภาษาอังกฤษนับเป็นหนึ่งคู่คำ
2. เก็บคำวิสามานยนามที่แปลเป็นคำนามทั่วไป (common noun) ในภาษาอังกฤษ
3. เก็บคำวิสามานยนามที่เป็นชื่อเต็มยศเท่านั้น
4. เก็บคำวิสามานยนามทุกคู่คำที่มีชื่อเหมือนกันแต่คำเรียกขานต่างกัน
5. เก็บคำวิสามานยนามทุกคู่คำที่มีคำแปลต่างกัน โดยคำต้นฉบับ 1 คำที่มีคำแปล 2 คำ ให้เก็บข้อมูลเป็น 2 คู่คำ

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อกำหนดเกณฑ์จำแนกคำวิสามานยนามแล้ว ผู้วิจัยใช้ตารางสรุปข้อมูลในการเปรียบเทียบคำวิสามานยนามจากต้นฉบับและฉบับแปล เพื่อให้เห็นภาพรวมของการแปลและวิเคราะห์ได้ว่าผู้แปลใช้กลวิธีการแปลใดในการแปลคำวิสามานยนามนั้น จากนั้นจึงจำแนกคำวิสามานยนามที่ได้รับการแปลเป็นภาษาปลายทางแล้วออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่มีการแปลไปในทาง domestication กับกลุ่มที่มีการแปลไปในทาง foreignization เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ในส่วนของการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยมีการสรุปผลทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยส่วนของการวิเคราะห์การแปล ผู้วิจัยแบ่งผลสรุปเป็น 2 หัวข้อหลัก คือ การวิเคราะห์กลวิธีการแปลวิสามานยนาม และการวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่จัดอยู่ภายใต้แนวคิด Domestication และ Foreignization โดยในแต่ละหัวข้อมีการวิเคราะห์ถึงความถี่ของคำที่พบในแต่ละกลวิธีการแปลอ้างอิง

5. ผลการวิจัย

5.1 กลวิธีการแปลวิสามานยนาม

จากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลวิสามานยนาม ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้ในการแปลมีทั้งหมด 9 กลวิธี โดยแต่ละกลวิธีสามารถแบ่งการใช้กลวิธีได้เป็น 2 ประเภท คือการแปลโดยใช้กลวิธีเดียว คือการที่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธี 1 วิธีในการแปลคำ และการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง คือการที่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีมากกว่า 1 วิธีในการแปลคำ มีทั้งการใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน และการใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน

5.1.1 กลวิธีถ่ายเสียง

กลวิธีการแปลโดยการถ่ายเสียงจากภาษาต้นฉบับมายังภาษาปลายทาง ด้วยการอิงสัทศาสตร์ในภาษาต้นฉบับ ซึ่งผู้แปลมีการอ้างอิงหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน กล่าวคือ มีการถ่ายเสียงทั้งพยัญชนะ สระ ตัวสะกด จากภาษาต้นทางเพื่อให้เสียงของคำมีความคล้ายคลึงกับคำต้นฉบับตามหลักสัทศาสตร์ตามที่ราชบัณฑิตยสถานได้ระบุไว้เป็นภาษาปลายทางทั้งคำ

ตารางที่ 2

ตัวอย่างการใช้กลวิธีถ่ายเสียง

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
นางวันทอง	Nang Wanthong	กลวิธีถ่ายเสียง
วัดแก้ว	Wat Kao	กลวิธีถ่ายเสียง

ชื่อตัวละคร “นางวันทอง” ถ่ายเสียงเป็นคำว่า “Nang Wanthong” โดยส่วนของคำเรียกขานบ่งบอกเพศ “นาง” ใช้การถ่ายเสียงกับคำเรียกขานเป็น “Nang” แทนการแปลตามความหมาย

ชื่อสถานที่อย่าง “วัดแก้ว” ใช้กลวิธีถ่ายเสียงเป็น “Wat Kaew” ซึ่งคำว่า “วัด” มีความหมายในภาษาอังกฤษว่า “temple” ที่สื่อถึงสถานที่ทางศาสนาต่าง ๆ แต่ไม่ได้เจาะจงศาสนาใดชัดเจน ผู้แปลจึงเลือกใช้คำว่า “Wat” เพื่อแสดงความชัดเจนว่ากล่าวถึงสถานที่ทางศาสนาพุทธ

กลวิธีถ่ายเสียงจัดอยู่ทั้งในประเภทการแปลโดยใช้กลวิธีเดียวและการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง โดยกลวิธีถ่ายเสียงเป็นกลวิธีแบบเดียวที่มีการใช้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้แปลต้องการถ่ายทอดคำวิสามานยนามในภาษาต้นทางไปเป็นภาษาปลายทางโดยที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักชื่อเฉพาะที่คล้ายคลึงกับชื่อในต้นฉบับและยังคงมีกลิ่นอายของภาษาต้นฉบับอยู่ในฉบับแปล ส่วนการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง กลวิธีถ่ายเสียงมีการใช้ร่วมกับกลวิธีอื่น ทั้งแบบการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันและการใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน โดยเข้าร่วมกับกลวิธีละกลวิธีเพิ่ม และกลวิธีเปลี่ยนคำ อีกทั้งมีการใช้เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีผสม เช่น กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายเสียงกับกลวิธีถ่ายความหมาย

ตารางที่ 3

ตัวอย่างการใช้กลวิธีถ่ายเสียงร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล	
เมืองกำแพง	Kamphaeng	กลวิธีถ่ายเสียง	กลวิธีละ

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า กลวิธีถ่ายเสียงใช้ร่วมกับกลวิธีละ ซึ่งกลวิธีถ่ายเสียงปรากฏให้เห็นในลักษณะของคำแปล ส่วนกลวิธีละถูกใช้เพื่อตัดทอนบางส่วนของคำ โดยคำว่า “เมืองกำแพง” ผู้แปลใช้กลวิธีละคำว่า “เมือง” และใช้กลวิธีถ่ายเสียงแปลชื่อ “กำแพง” เป็นคำว่า “Kamphaeng” ซึ่งผู้แปลเพิ่มเชิงอรรถเกี่ยวกับคำนี้ไว้ด้วย

5.1.2 กลวิธีถ่ายความหมาย

กลวิธีถ่ายความหมาย คือการแปลความหมายของคำเป็นภาษาปลายทางโดยตรง ซึ่งคำที่ได้ไม่มีบัญญัติอยู่ในภาษาปลายทาง กลวิธีถ่ายความหมายเป็นกลวิธีการแปลที่เน้นในเรื่องของความหมาย แม้ว่าผู้แปลถ่ายทอดความหมายของคำหรือบางส่วนของคำมายังภาษาปลายทาง แต่โดยรวมแล้ว ความหมายของคำแปลใกล้เคียงกับความหมายของคำต้นฉบับ บางกรณีมีการใช้คำบุพบท “of” เพื่อเชื่อมคำสองคำให้รวมกันเป็นวลี และบางกรณีมีการใช้คำนำหน้านาม “the” อย่างไรก็ตาม คำวิสามานยนามที่แปลเป็นภาษาปลายทางส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจเกี่ยวกับชื่อเฉพาะได้มากขึ้น แม้ว่าคำแปลจะเป็นคำใหม่ที่ไม่มีบัญญัติในภาษาปลายทางก็ตาม

ตารางที่ 4

ตัวอย่างการใช้กลวิธีถ่ายความหมาย

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
พุดตานทอง	Golden Hibiscus	กลวิธีถ่ายความหมาย
ท้าวสหัสนัยน์	the Thousand-Eyed Lord	กลวิธีถ่ายความหมาย

คำว่า “พุดตานทอง” เป็นชื่อเฉพาะของช้างทรงตัวหนึ่ง คำว่า “พุดตาน” แปลเป็น “Hibiscus” ซึ่งเป็นชื่อดอกไม้ตระกูลชบา ในขณะที่ดอกพุดตานในภาษาอังกฤษใช้คำทั่วไปว่า “Cotton Rose” ส่วนชื่อทางวิทยาศาสตร์คือ “Hibiscus mutabilis L.”

หมายความว่าดอกพุดตานเป็นพืชตระกูลเดียวกับชบา อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้แปลเลือกคำนี้ในการแปล ส่วนคำว่า “ทอง” เป็นคำอธิบายลักษณะของพุดตาน จึงแปลเป็นคำว่า “Golden”

บางกรณี การแปลคำมีการใช้คำนำหน้านาม the เพื่อแสดงความเจาะจงหน้าคำ ดังตารางที่ 5 คำว่า “ท้าวสหสัณย์” ซึ่งเป็นชื่อหนึ่งของพระอินทร์ เทพในศาสนาฮินดู ผู้แปลใช้กลวิธีถ่ายทอดความหมายและเติมคำนำหน้านาม จึงมีคำแปลว่า “the Thousand-Eyed Lord” ซึ่งนับเป็นคำที่ผู้แปลคิดขึ้นใหม่

กลวิธีถ่ายทอดความหมายจัดอยู่ทั้งในประเภทการแปลโดยใช้กลวิธีเดียวและการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง โดยกลวิธีถ่ายทอดความหมายมีการใช้ร่วมกับกลวิธีอื่นได้แก่ กลวิธีละ กลวิธีเพิ่ม กลวิธีเปลี่ยนคำ และมีการใช้เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีผสม เช่น กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายเสียงกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย

ตารางที่ 5

ตัวอย่างการใช้กลวิธีถ่ายทอดความหมายร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล	
กระหนกกุษา	Golden Ornament	กลวิธีถ่ายทอดความหมาย	กลวิธีละ

จากตารางที่ 5 ตัวอย่างเป็นคำที่มีการใช้กลวิธีถ่ายทอดความหมายร่วมกับกลวิธีละ โดยคำว่า “กระหนกกุษา” แปลเป็น “Golden Ornament” ซึ่งแปลว่า ลายกระหนกสีทอง คำว่า *กระหนก* หรือ *กนก* ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กล่าวไว้ว่า “น. ชื่อแบบลายไทยประเภทหนึ่ง ใช้ผูกเขียนเป็นลวดลาย มีทั้งระบายสี ปิดทองรดน้ำ บั้น หรือแกะสลักเป็นต้น มีหลายชนิด เช่น กระหนกเปลว กระหนก ก้านขด กระหนกเครือ เดิมเขียนเป็น กนก ก็มี.” และ “น. ทองคำ เช่น มาลากนก =

มาลัยทอง” การละคำว่า ภูเขา ในแง่ของความหมายนับว่าผู้แปลละความหมายบางส่วนไปด้วย

5.1.3 กลวิธีแปลแบบตรงตัว

กลวิธีการแปลแบบตรงตัว คือการแปลคำในภาษาต้นทางเป็นคำในภาษาปลายทาง กลวิธีนี้มีความคล้ายคลึงกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย คือมีการใช้คำใหม่ที่ผู้แปลคิดขึ้น ซึ่งเกิดจากการแปลหรือตีความหมายคำต้นฉบับ ส่งผลให้คำแปลมีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับคำต้นฉบับ ในขณะที่กลวิธีแปลแบบตรงตัวมีการนำคำจากภาษาปลายทางมาใช้โดยที่ผู้แปลไม่ต้องตีความหรือคิดคำขึ้นใหม่ และเป็นคำที่มีบัญญัติแล้วในพจนานุกรมหรือได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในภาษาปลายทาง

ตารางที่ 6

ตัวอย่างการใช้กลวิธีแปลแบบตรงตัว

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
ศุกร์	Venus	กลวิธีแปลแบบตรงตัว
อะแจ	Ajeh	กลวิธีแปลแบบตรงตัว

คำว่า “ศุกร์” หมายถึง ดาวเคราะห์ดวงหนึ่งในสุริยจักรวาล ในภาษาอังกฤษมีคำเฉพาะสำหรับดาวดวงเดียวกันว่า “Venus” ซึ่งผู้แปลก็นำคำดังกล่าวมาใช้เป็นคำแปลแบบตรงตัว

คำว่า “อะแจ” หมายถึงชื่อเมืองหนึ่งในเกาะสุมาตรา ปัจจุบันมีชื่อว่า อะเจห์ ในภาษาอังกฤษเรียกว่า “Ajeh” ผู้แปลจึงนำคำนั้นมาเป็นคำแปล แม้ว่าคำในภาษาอังกฤษหมายถึงสถานที่ “อะแจ” ในปัจจุบัน แต่ผู้แปลเลือกแปลตรงตัวเพื่อให้ผู้อ่านปลายทางเข้าใจตรงกันกับผู้อ่านต้นฉบับว่าเป็นสถานที่ใด

อย่างไรก็ตาม กลวิธีแปลแบบตรงตัวเป็นการแปลที่ใช้เป็นกลวิธีเดียว และ
ไม่มีการใช้ร่วมกับกลวิธีอื่น

5.1.4 กลวิธีแปลเป็นสามัญนาม

กลวิธีแปลเป็นสามัญนามมีลักษณะการแปลเหมือนกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย
และกลวิธีแปลแบบตรงตัว แต่มีความแตกต่างที่กลวิธีนี้ไปเปลี่ยนประเภทของคำ
โดยเปลี่ยนคำวิสามานยนามในต้นฉบับเปลี่ยนเป็นคำสามัญนามหรือคำทั่วไปใน
ภาษาปลายทาง (common noun) ลักษณะของคำที่มีการแปลด้วยกลวิธีนี้คือ คำหรือ
ส่วนหนึ่งของคำมีการใช้อักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์เล็ก และมีการใช้คำนำหน้านาม
(article) จากการศึกษาพบว่า กลวิธีนี้จัดอยู่ทั้งในประเภทการแปลโดยใช้กลวิธีเดียว
และการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง โดยมีการใช้เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีผสม เช่น
กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายทอดความหมายกับกลวิธีแปลเป็นสามัญนาม

ตารางที่ 7

ตัวอย่างการใช้กลวิธีแปลเป็นสามัญนาม

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
จตุสดมภ์	the four pillars	กลวิธีแปลเป็นสามัญนาม
พระจันทร์	the moon	กลวิธีแปลเป็นสามัญนาม

จากตารางที่ 7 คำว่า “จตุสดมภ์” มีการแปลเป็น “the four pillars” ซึ่งอยู่ใน
รูปพหูพจน์ เนื่องจากจตุสดมภ์เป็นชื่อเฉพาะเรียกหน่วยงานราชการ 4 หน่วยงาน
รวมกัน อันได้แก่ กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง และกรมนา ผู้แปลเลือกกลวิธีแปลเป็น
สามัญนามโดยมีคำนำหน้านาม “the” เพื่อแสดงความเจาะจง

คำว่า “พระจันทร์” เป็นคำที่มีคำแปลในภาษาปลายทาง คือคำว่า “moon”
แต่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีแปลเป็นสามัญนาม และใช้คำนำหน้านาม “the” เพื่อแสดง

ความเจาะจงแทน ในจุดนี้มีข้อสังเกตว่า พระจันทร์ในบริบทต้นฉบับสื่อความหมายถึงเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ฮินดู ซึ่งการแปลชื่อเฉพาะเป็นคำทั่วไปทำให้คำในบริบทต้นฉบับแปลมีความหมายเปลี่ยนไป โดยคำแปลว่า “the moon” เป็นคำทั่วไปที่สื่อถึงดวงดาวในระบบสุริยจักรวาล ซึ่งทำให้ผู้อ่านอาจไม่เข้าใจถึงคำและความหมายของคำเหมือนกับที่ผู้อ่านต้นฉบับเข้าใจ

ในการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง กลวิธีแปลเป็น सामान्यनाम มีการใช้เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีผสม เช่น กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายความหมายกับกลวิธีแปลเป็น सामान्यनाम

5.1.5 กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม

กลวิธีแปลโดยใช้คำยืมเป็นการแปลคำต้นฉบับเป็นคำยืม (loanword) จากภาษาต่างประเทศในฉบับปลายทาง ลักษณะของคำที่มีการแปลด้วยกลวิธีนี้คือเป็นคำที่มีการระบุอย่างเป็นทางการว่าเป็นคำยืม หรือมีข้อสังเกตถึงองค์ประกอบคำที่มีความแตกต่างจากรูปแบบภาษาปลายทาง กลวิธีนี้จัดอยู่ทั้งในประเภทการแปลโดยใช้กลวิธีเดียวและการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง

กลวิธีแปลโดยใช้คำยืมเป็นกลวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศในการแปล เนื่องจากคำที่มีการแปลเป็นคำยืมเป็นคำที่เป็นคำยืมในภาษาต้นทางส่วนมากเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต จึงไม่มีคำในภาษาปลายทางสามารถนำมาใช้เป็นคำแปลได้ จึงต้องใช้คำยืมในภาษาปลายทางที่ยืมมาจากภาษาเดียวกันกับคำยืมต้นฉบับ

ตารางที่ 8

ตัวอย่างการใช้กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
คงคา	Ganga	กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม
กลียุค	Kaliyuga	กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม

คำว่า “คงคา” มีคำยืมในภาษาอังกฤษว่า “Ganga” ผู้แปลจึงนำเอาคำยืมในภาษาอังกฤษมาเป็นคำแปล เนื่องจากคำที่มาจากภาษาต้นทางเป็นคำเดียวกันกับคำยืมทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

คำว่า “กัลยยุค” เป็นคำยืมมาจากคำภาษาสันสกฤตว่า กัลยยุค (อ่านว่า กะ-ลิ-ยุ-คะ) แปลว่า ยุคที่มีชื่อวากลี (อ่านว่า กะ-ลี) ยุคที่โชคร้าย ยุคที่มีแต่การทะเลาะวิวาท (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2553) ซึ่งในภาษาอังกฤษมีคำยืมที่มาจากภาษาสันสกฤต คือคำว่า “Kaliyuga” ออกเสียงตามคำสันสกฤต

นอกจากนี้ ในการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง กลวิธีแปลโดยใช้คำยืมมีการใช้ร่วมกับกลวิธีเพิ่ม และเป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีผสม เช่น กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายทอดความหมายกับกลวิธีแปลโดยใช้คำยืม

ตารางที่ 9

ตัวอย่างการใช้กลวิธีแปลโดยใช้คำยืมร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล	
ยม	Lord Yama	กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม	กลวิธีเพิ่ม

จากตารางที่ 9 คำว่า “ยม” หมายถึง พระยม เป็นชื่อของเทพเจ้าในศาสนาฮินดู คำจากต้นทางมีการกล่าวถึงชื่อโดยไม่มีการอธิบายเพิ่มเติมในคำ จึงต้องอาศัยการทำความเข้าใจผ่านบริบทที่มีคำดังกล่าว ซึ่งผู้แปลใช้กลวิธีเพิ่ม โดยเพิ่มคำที่ไม่มีในต้นฉบับให้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในภาษาปลายทาง คือคำว่า “Lord” และใช้คำยืมภาษาอังกฤษคำว่า “Yama” ซึ่งเป็นชื่อของเทพเจ้าฮินดูองค์เดียวกันในภาษาปลายทาง

5.1.6 กลวิธีเปลี่ยนคำ

กลวิธีเปลี่ยนคำ คือการเปลี่ยนคำในต้นฉบับเป็นอีกคำหนึ่งที่สื่อถึงสิ่งเดียวกันในฉบับแปล ทั้งในแง่ของการระบุตัวตนหรือความหมายของคำ ส่งผลให้

ผู้อ่านฉบับแปลได้รู้จักคำอีกคำที่แตกต่างออกไปจากต้นฉบับ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านจะไม่ได้รับสารเปลี่ยนไปจากเดิมในด้านบริบท เนื่องจากคำแปลยังคงความหมายเดิมหรือหมายถึงสิ่งเดิมในฉบับต้นทาง กลวิธีเปลี่ยนคำจัดอยู่ทั้งในประเภทการแปลโดยใช้กลวิธีเดียว และการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง กรณีที่กลวิธีเปลี่ยนคำใช้เป็นกลวิธีเดียวจะเป็นการเปลี่ยนคำในต้นฉบับเป็นอีกคำในฉบับแปลอย่างสมบูรณ์

ตารางที่ 10

ตัวอย่างการใช้กลวิธีเปลี่ยนคำ

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
ปู่เจ้าท้าว	Old Lord Tigerspirit	กลวิธีเปลี่ยนคำ

จากตารางที่ 10 คำว่า “ปู่เจ้าท้าว” เป็นชื่อของตัวละครในวรรณคดีเรื่อง ลิลิตพระลอ ชื่อปู่เจ้าท้าวเป็นชื่อที่เรียกขานโดยตัวละครอื่นในเรื่องเดียวกัน แต่ชื่อที่เป็นที่รู้จักมากกว่าคือ ปู่เจ้าสมิงพราย ผู้แปลเลือกใช้ชื่อที่นิยมมากกว่าแทนการใช้ชื่อต้นฉบับ จึงแปลเป็นคำว่า “Old Lord Tigerspirit” ที่สื่อความหมายชัดเจนและตรงตัว

ส่วนกรณีที่กลวิธีเปลี่ยนคำมีการใช้ร่วมกับกลวิธีอื่น คำแปลจะมีการเปลี่ยนแปลงเพียงบางส่วนของคำ ซึ่งกลวิธีเปลี่ยนคำมีการใช้ร่วมกับกลวิธีอื่น คือ กลวิธีถ่ายเสียง กลวิธีถ่ายทอดความหมาย รวมไปถึงกลวิธีผสมบางรูปแบบ เช่น กลวิธีเปลี่ยนคำร่วมกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย

ตารางที่ 11

ตัวอย่างการใช้กลวิธีเปลี่ยนคำร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล	
พระศุลี	Lord Siva	กลวิธีเปลี่ยนคำ	กลวิธีถ่ายทอดความหมาย

จากตารางที่ 11 คำว่า “พระศุลี” มีการแปลด้วยกลวิธีเปลี่ยนคำเพียงบางส่วน โดยคำว่า “ศุลี” เป็นชื่อหนึ่งของพระศิวะ เทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์และฮินดู ผู้แปลจึงใช้คำยืมในภาษาอังกฤษว่า “Siva” เป็นคำแปล เนื่องจากชื่อ “ศุลี” เป็นชื่อที่มีอยู่ในภาษาต้นทางเท่านั้น แต่ไม่พบในภาษาปลายทาง ผู้แปลจึงเลือกแปลเป็นคำที่ผู้อ่านปลายทางเข้าใจได้ง่าย ส่วนคำว่า “พระ” มีการแปลเป็นคำว่า “Lord” ด้วยการถ่ายทอดความหมาย

5.1.8 กลวิธีละ

กลวิธีละ คือการแปลที่มีการตัดทอนส่วนของคำหรือความหมายของคำในภาษาต้นฉบับแล้วถ่ายทอดเป็นภาษาปลายทาง ลักษณะของคำที่มีการแปลด้วยกลวิธีนี้คือ คำในภาษาปลายทางมีข้อมูลหรือบางส่วนของคำขาดหายไป แต่ใจความหลักของคำยังคงเดิม กลวิธีละเป็นกลวิธีที่อยู่ในประเภทการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่งและไม่มีการใช้เดี่ยว เนื่องจากคำในฉบับแปลไม่ปรากฏลักษณะการใช้กลวิธีละ แต่ปรากฏอยู่ในลักษณะการใช้กลวิธีอื่น

ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีละมีการใช้แปลร่วมกับกลวิธีอื่นทั้งแบบการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันและการใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน โดยเข้าร่วมกับกลวิธีถ่ายทอดเสียงและกลวิธีถ่ายทอดความหมาย อีกทั้งมีการใช้ร่วมกับกลวิธีผสมบางรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น การใช้กลวิธีละร่วมกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย ผู้แปลใช้กลวิธีละในส่วนของคำนาม บ่งบอกประเภทของคำในขณะที่ใช้กลวิธีถ่ายทอดความหมายในการแปลส่วนของชื่อเฉพาะ

ตารางที่ 12

ตัวอย่างการใช้กลวิธีละคร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล	
พระแสงใจเพชร	Diamond Heart	กลวิธีละคร	กลวิธีถ่ายทอดความหมาย

จากตารางที่ 12 มีการใช้กลวิธีละคร่วมกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย กล่าวคือ มีการละคำว่า “พระแสง” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า “พระแสงใจเพชร” และถ่ายทอดความหมายคำว่า “ใจเพชร” เป็นภาษาปลายทาง ซึ่งการใช้กลวิธีละคร่วมกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย มีผลให้ผู้อ่านปลายทางต้องอาศัยบริบทของคำเพื่อเข้าใจถึงคำหรือความหมายของคำนั้น เนื่องจากส่วนของคำที่บ่งบอกถึงประเภทของคำนั้น ถูกละไป

ตารางที่ 13

ตัวอย่างการใช้กลวิธีละคร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล		
กรุงนาคะนหุต	Sri Sattana Nakhanahut	กลวิธีละคร	กลวิธีเพิ่ม	กลวิธีถ่ายเสียง

จากตารางที่ 13 มีการใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน ได้แก่ กลวิธีถ่ายเสียง กลวิธีละคร และกลวิธีเพิ่ม คำว่า “กรุงนาคะนหุต” ผู้แปลใช้กลวิธีละครคำว่า “กรุง” ที่ปรากฏในคำต้นฉบับ และใช้กลวิธีเพิ่มคำว่า “Sri Sattana” ในคำฉบับแปลเพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนยิ่งขึ้น เนื่องจาก “กรุงนาคะนหุต” มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า ศรีสัตตนาคนหุต (สี-สัต-ตะ-นา-คะ-นะ-หุต) แปลว่า ช้างร้อยหมื่น หรือ ล้านช้าง ผู้แปลจึงนำส่วนของคำที่ขาดหายไป

จากต้นฉบับ คือคำว่า “ศรีสัตนา” มารวมกับส่วนของคำคงเดิม คือคำว่า “นาคนะหุต” และใช้กลวิธีถ่ายเสียงเป็นคำว่า “Sri Sattana Nakhanahut” นอกจากนี้ ผู้แปลยังมีการใช้เชิงอรรถเพื่อเป็นความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้อ่านด้วย

5.1.8 กลวิธีเพิ่ม

กลวิธีเพิ่ม คือการแปลโดยมีการเพิ่มเติมข้อมูลของคำเพื่อเพิ่มขอบเขตความเข้าใจของผู้อ่านมากขึ้น ลักษณะของคำที่ใช้กลวิธีการแปลนี้คือ คำในภาษาปลายทางมีส่วนของคำหรือความหมายของคำที่เพิ่มเติมจากภาษาต้นฉบับ โดยส่วนมากผู้แปลนำข้อมูลเพิ่มเติมมาจากบริบทต้นฉบับ กลวิธีเพิ่มเป็นกลวิธีที่ใช้ร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ กล่าวคือ คำที่มีการแปลด้วยกลวิธีเพิ่มนั้นเป็นคำที่มีการแปลด้วยกลวิธีอื่นด้วย

ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีเพิ่มมีการใช้แปลร่วมกับกลวิธีอื่นทั้งแบบการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันและการใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน โดยเข้าร่วมกับกลวิธีถ่ายเสียง กลวิธีถ่ายความหมาย และกลวิธีแปลโดยใช้คำยืม อีกทั้งมีการใช้ร่วมกับกลวิธีผสมบางรูปแบบ ยกตัวอย่าง เช่น การใช้กลวิธีเพิ่มร่วมกับกลวิธีแปลโดยใช้คำยืม โดยกลวิธีเพิ่มเป็นกลวิธีที่เพิ่มส่วนหนึ่งของคำในคำแปลเพื่อขยายความให้ชัดเจนขึ้นและทำให้ผู้อ่านปลายทางเข้าใจมากขึ้น ในขณะที่กลวิธีแปลโดยใช้คำยืมเป็นกลวิธีที่ผู้แปลใช้ในการแปลชื่อเฉพาะ ซึ่งทั้งในต้นฉบับและฉบับแปลต่างเป็นคำยืมจากภาษาเดียวกัน

ตารางที่ 14

ตัวอย่างการใช้กลวิธีเพิ่มร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล	
ราชามาตย์	Jamuen Ratchamat	กลวิธีเพิ่ม	กลวิธีถ่ายเสียง

ตารางที่ 14 ผู้แปลมีการเพิ่มข้อมูลบางส่วนเพื่ออธิบายคำให้ชัดเจนขึ้น เช่น ชื่อตำแหน่ง คำเรียกยศ คำว่า “Jamuen” แปลมาจากคำว่า จมื่น เป็นชื่อบรรดาศักดิ์ไทย ในยุคนสมัยอยุธยา ความหมายเดียวกับ เจ้าหมื่น หมื่น หัวหมื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) คำในต้นฉบับไม่มีการระบุถึงข้อมูลส่วนนี้ ผู้แปลจึงเพิ่มเติมในคำแปลภาษาปลายทาง ยกตัวอย่าง คำว่า “ราชามาตย์” ผู้แปลใช้กลวิธีถ่ายเสียงชื่อเป็น “Ratchamat” และใช้กลวิธีเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลนั้นด้วยเนื่องจากชื่อ “ราชามาตย์” มีคำเรียกขานตำแหน่งทางสังคมเป็น หมื่น ผู้แปลจึงเพิ่มคำเรียกขานลงในฉบับแปลโดยถ่ายเสียงเป็นคำว่า “Jamuen”

ตารางที่ 15

ตัวอย่างการใช้กลวิธีเพิ่มร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
ปากบางกลาง	the canalmouth of the Bang Lang	กลวิธีผสม
		กลวิธีเพิ่ม ถ่ายเสียงกับแปลเป็น สามานยนาม

ตัวอย่างในตารางที่ 15 มีการใช้กลวิธีเพิ่มเพื่อขยายความหมายของคำ โดยคำต้นทางไม่ได้มีการระบุปากหมายถึงสิ่งใด แต่ในคำปลายทางมีการใช้คำว่า “canalmouth” เพื่อให้ผู้อ่านปลายทางทราบถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชื่อเฉพาะ คือคำนี้เป็นชื่อของปากคลอง อีกทั้งมีการใช้กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายเสียงและกลวิธีแปลเป็นสามานยนาม โดยชื่อ “ปากบางกลาง” ผู้แปลใช้กลวิธีถ่ายเสียงคำว่า “บางกลาง” เป็น “Bang Lang” และมีการเรียบเรียงคำให้อยู่ในรูปแบบไวยากรณ์ภาษาปลายทาง คือมีคำนำหน้านาม “The” และมีคำเชื่อม “of” อีกทั้งแปลคำสามานยนาม

เป็นสามานยนาม โดยใช้ตัวพิมพ์เล็กในคำว่า “canalmouth” แต่มี the เพื่อแสดงความเจาะจงในบริบท

5.1.9 กลวิธีผสม

กลวิธีผสม เป็นกลวิธีที่ใช้ผสมผสานกัน 2 กลวิธีในการแปล เนื่องจากผู้แปลมีดุลพินิจว่าการใช้กลวิธีเดียวอาจไม่สามารถถ่ายทอดสารจากภาษาต้นฉบับไปยังภาษาปลายทางได้ครบถ้วน ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีผสมที่มีกลวิธีมากกว่า 1 กลวิธี

กลวิธีผสมจัดเป็นการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่ง ซึ่งความแตกต่างของการแปลโดยใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่งวิธีกับกลวิธีผสมคือ คำที่ใช้กลวิธีผสมในการแปลสามารถระบุกลวิธีการแปลได้จากลักษณะของคำแปล ในขณะที่คำที่ใช้รูปแบบการแปลด้วยกลวิธีมากกว่าหนึ่งต้องเปรียบเทียบระหว่างคำต้นฉบับและคำแปลเพื่อระบุกลวิธีการแปล

ในการศึกษากลวิธีผสม ผู้วิจัยพบว่ากลวิธีผสมนับเป็นกลวิธีที่มีการใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน และการใช้ร่วมกับกลวิธีอื่นนับเป็นการใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน โดยเข้าร่วมกับกลวิธีละ กลวิธีเพิ่ม และกลวิธีเปลี่ยนคำ

ตารางที่ 16

ตัวอย่างการใช้กลวิธีผสม

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
วัดเขาชนไก่	Wat of Cockfight Hill	กลวิธีผสม ถ่ายเสียงกับถ่ายความหมาย

จากตารางที่ 16 คำว่า “วัดเขาชนไก่” แปลเป็น “Wat of Cockfight Hill” เป็นคำที่มีการใช้กลวิธีถ่ายเสียงและกลวิธีถ่ายความหมาย โดยคำว่า “วัด” แปลด้วยกลวิธีถ่ายเสียงเป็นคำว่า “Wat” ส่วนชื่อ “เขาชนไก่” แปลด้วยกลวิธีถ่ายความหมายเป็น

คำว่า “Cockfight Hill” ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีถ่ายเสียงกับคำบ่งบอกลักษณะสถานที่ ในขณะที่ใช้กลวิธีถ่ายความหมายกับชื่อเฉพาะ นอกจากนี้ การเติม “of” ทำให้คำเปลี่ยนไปอยู่ในรูปแบบของภาษาปลายทาง และความหมายที่ต้องการสื่อจากต้นฉบับเปลี่ยนไป กล่าวคือ “วัดเขาชนไก่” ถูกเปลี่ยนความหมายเป็น วัดที่ตั้งอยู่ที่เขาชนไก่ แต่ก็นับว่าเป็นความเข้าใจเดียวกัน เนื่องจากวัดถูกตั้งชื่อตามสถานที่ที่ตั้ง นั่นคือ เขาชนไก่

ตารางที่ 17

ตัวอย่างการใช้กลวิธีผสม

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
		กลวิธีผสม
ย่านสะพานช้าง	Elephant Bridge quarter	ถ่ายความหมายกับแปลเป็น สามัญนาม

จากตารางที่ 17 มีการใช้กลวิธีผสมกันระหว่างกลวิธีถ่ายความหมายและกลวิธีแปลเป็นสามัญนาม โดยคำว่า “ย่านสะพานช้าง” แปลเป็น “Elephant Bridge quarter” คำว่า “ย่าน” ผู้แปลใช้กลวิธีถ่ายทอดคำนี้เป็นคำสามัญนามว่า “quarter” ส่วนชื่อเฉพาะว่า “สะพานช้าง” ผู้แปลใช้กลวิธีถ่ายความหมายในการแปลเป็นคำว่า “Elephant Bridge” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำต้นฉบับ

ตารางที่ 18

ตัวอย่างการใช้กลวิธีผสมร่วมกับกลวิธีอื่น

ต้นฉบับ	ฉบับแปล	กลวิธีการแปล
คาถาว่าถอนโบสถ์	an Annul-Ubosot formula	กลวิธีเปลี่ยนคำ
		กลวิธีผสม ถ่ายเสียงกับแปลเป็น สामानยนาม

จากตารางที่ 18 มีการใช้กลวิธีผสมร่วมกับกลวิธีเปลี่ยนคำ โดยผู้แปลมีการใช้กลวิธีเปลี่ยนคำเพื่ออธิบายความหมายของคำให้ชัดเจนขึ้น คำว่า “โบสถ์” สามารถเรียกอีกคำหนึ่งได้ว่า อุโบสถ ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “อุโบสถ” แปลด้วยกลวิธีถ่ายเสียงเป็น “Ubosot” เพื่อคงคำเดิมที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและศาสนาพุทธจากต้นฉบับ คำว่า “คาถา” แปลได้เป็นคำว่า “formula” และคำว่า “ว่าถอน” แปลเป็นคำว่า “annul” นอกจากนี้ ผู้แปลมีการเปลี่ยนคำวิสามานยนามเป็นคำ सामानยนาม โดยมีการใช้คำนำหน้านาม “an” แสดงให้เห็นว่าเป็นคำทั่วไป

นอกจากการใช้กลวิธีการแปลแล้ว ผู้แปลยังมีการใช้เทคนิคการแปลอื่น ๆ อีกด้วย ได้แก่ 1) การใช้อักษรพิเศษหรืออักษรตัวเอียง เพื่อบ่งบอกคำทางวัฒนธรรม 2) การเปลี่ยนรูปแบบคำ เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางไวยากรณ์ของคำต้นฉบับเป็นไวยากรณ์ของภาษาปลายทาง และ 3) การแปลคำซ้ำ แบ่งออกเป็น 2 แบบคือ ต้นฉบับ 1 คำมีคำแปล 2 คำในภาษาปลายทาง และต้นฉบับ 2 คำมีคำแปล 1 คำในภาษาปลายทาง

5.2 กลวิธีการแปลภายใต้แนวคิดการแปลแบบรีนุและการแปลแบบสะดูตดา

หลังจากจำแนกคำวิสามานยนามตามกลวิธีการแปลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และจำแนกกลวิธีต่าง ๆ เป็น 3 ประเภท ได้แก่ กลวิธีการแปลที่อยู่ใน

รูปแบบการแปลแบบรีโนวู กลวิธีการแปลที่อยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตา และ กลวิธีการแปลที่อยู่ในทั้งสองรูปแบบ โดยสามารถแบ่งกลวิธีได้ ดังนี้

5.2.1 กลวิธีการแปลที่อยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีโนวู

กลวิธีที่พบว่าจัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีโนวู มีทั้งหมด 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีถ่ายทอดความหมาย กลวิธีแปลแบบตรงตัว กลวิธีแปลเป็นสามัญนาม และกลวิธีแปลโดยใช้คำยืม โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลวิธีถ่ายทอดความหมาย เป็นกลวิธีที่จัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีโนวู เนื่องจากคำวิสามัญนามที่มีการแปลด้วยการถ่ายทอดความหมายจะอยู่ในรูปแบบของ ภาษาปลายทาง และผู้อ่านปลายทางสามารถเข้าใจคำและความหมายของคำได้ โดยไม่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม

กลวิธีแปลแบบตรงตัว เป็นการแปลที่จัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีโนวู เนื่องจากผู้แปลแสดงออกชัดเจนว่าต้องการใช้คำที่มีความหมายในภาษาปลายทาง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสารได้ทันที

กลวิธีแปลเป็นสามัญนามจัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบรีโนวู เนื่องจาก การแปลคำเป็นสามัญนามมีความคล้ายกับกลวิธีถ่ายทอดความหมายและกลวิธีการแปลแบบตรงตัวในแง่ของการแปลความหมาย แต่มีความแตกต่างทางลักษณะของคำ โดยคำสามัญนามในฉบับแปลมีพยัญชนะตัวแรกเป็นตัวพิมพ์เล็ก บางกรณีมีการใช้ คำนำหน้านามเพื่อแสดงความเจาะจงขึ้น

กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม เป็นการแปลที่มีการใช้คำที่มีอยู่ในภาษาอังกฤษโดย มีการถ่ายเสียงหรือทับศัพท์มาจากภาษาต่างประเทศ คำยืมมีการใช้ในภาษาอังกฤษ โดยทั่วไป บางคำถูกบัญญัติลงในพจนานุกรมและมีการระบุว่าเป็นคำยืมจากภาษาใด ผู้วิจัยไม่พบว่าคำยืมถูกนับเป็นคำในภาษาอังกฤษหรือไม่ แต่หากมีการบัญญัติลงใน พจนานุกรมแล้วก็สามารถนับได้ว่าเป็นคำภาษาอังกฤษ และผู้อ่านสามารถเข้าใจ ความหมายของคำได้ทันที กลวิธีการแปลดังกล่าวจึงเป็นกลวิธีที่สามารถจัดอยู่ใน

รูปแบบการแปลแบบอื่น ๆ เนื่องจากเป็นการแปลที่ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจได้ง่าย
อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคำยืมเป็นคำจากภาษาต่างประเทศ ผู้อ่านจึงต้องอาศัยความรู้
เกี่ยวกับคำนั้น ๆ ในการทำความเข้าใจคำแปลเช่นกัน

5.2.2 กลวิธีการแปลที่อยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตา

กลวิธีที่พบว่าจัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตา มีเพียง 1 กลวิธี คือ
กลวิธีถ่ายเสียง การแปลด้วยกลวิธีถ่ายเสียงจัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตา
เนื่องจากผู้แปลใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงซึ่ง
บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถานในการแปลถ่ายเสียงจากภาษาต้นทางไปยังภาษา
ปลายทาง ผู้อ่านภาษาปลายทางอาจรู้สึกไม่คุ้นชินกับคำที่มีการแปลด้วยกลวิธี
ถ่ายเสียง ทำให้คำในฉบับแปลมีความสะกดตาจากคำอื่น ๆ

5.2.3 กลวิธีการแปลที่อยู่ในทั้งสองรูปแบบ

กลวิธีที่อยู่ในทั้งสองรูปแบบเป็นกลวิธีที่จัดอยู่ในประเภทการแปลโดยใช้
กลวิธีมากกว่าหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากการใช้กลวิธีประเภทนี้ต้องใช้ร่วมกับกลวิธีอื่น
จึงไม่มีลักษณะของกลวิธีการแปลปรากฏให้เห็นชัดเจน แต่สังเกตได้จากการเปรียบเทียบ
ระหว่างคำต้นฉบับกับคำแปล กลวิธีประเภทนี้จึงสามารถอยู่ในทั้งสองรูปแบบได้
ขึ้นอยู่กับกลวิธีที่เข้าร่วมด้วย โดยกลวิธีการแปลที่จัดอยู่ในทั้งสองรูปแบบได้นั้นมี
ทั้งหมด 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีละ กลวิธีเพิ่ม กลวิธีเปลี่ยนคำ และกลวิธีผสม โดยมี
รายละเอียดดังนี้

กลวิธีละ กลวิธีเพิ่ม และกลวิธีเปลี่ยนคำ เป็นกลวิธีการแปลที่ไม่สามารถ
จำแนกเดี่ยวได้ว่าอยู่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จึงต้องการการวิเคราะห์ร่วมกับกลวิธี
การแปลอื่น ๆ เพื่อจำแนกรูปแบบการแปล เช่น การแปลด้วยกลวิธีละร่วมกับกลวิธี
ถ่ายความหมาย ซึ่งกลวิธีถ่ายความหมายเป็นกลวิธีการแปลที่อยู่ในรูปแบบการแปล
แบบอื่น ๆ ทำให้กลวิธีละในกรณีนี้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน หรือการแปลด้วยกลวิธี
แปลโดยใช้คำยืมจัดอยู่ในรูปแบบของการแปลแบบอื่น ๆ คือเป็นคำที่ผู้อ่านอ่านฉบับ

แปลได้อย่างลื่นไหลเป็นธรรมชาติ แม้ว่าผู้อ่านต้องมีความรู้เกี่ยวกับคำยืมเพื่อเข้าถึงบริบทบัพแปรมากขึ้น จึงส่งผลให้กลวิธีที่ใช้ร่วมกับกลวิธีดังกล่าวอยู่ในรูปแบบการแปลแบบปรับหูเช่นกัน

กลวิธีผสม เป็นกลวิธีการแปลที่มีการใช้ร่วมกันระหว่าง 2 กลวิธี จึงเป็นอีกหนึ่งกลวิธีที่สามารถจัดอยู่ในทั้งรูปแบบการแปลแบบปรับหูและการแปลแบบสะกดตาได้ โดยกลวิธีผสมที่จัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบปรับหู จะมีลักษณะของกลวิธีในรูปแบบการแปลแบบปรับหู เช่น การใช้กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายทอดความหมายกับกลวิธีแปลเป็นสாமานยนาม ส่วนกลวิธีผสมที่จัดอยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตา จะมีลักษณะของกลวิธีในรูปแบบการแปลแบบสะกดตา เช่น การใช้กลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายทอดเสียงกับกลวิธีถ่ายทอดความหมาย เนื่องจากรูปแบบการแปลแบบสะกดตาเป็นรูปแบบที่คงความเป็นต้นฉบับอยู่ ในขณะที่การแปลแบบปรับหูเป็นรูปแบบที่ความเป็นต้นฉบับหายไป คำที่มีการใช้กลวิธีในรูปแบบการแปลแบบสะกดตาจะมีส่วนหนึ่งของคำที่ยังคงความเป็นต้นฉบับอยู่ ทำให้กลวิธีผสมนั้นอยู่ในรูปแบบการแปลแบบสะกดตาไปด้วย

6. สรุปผลการศึกษา

การหยิบยกรวรรณคดีไทยเรื่องหนึ่งมาศึกษานั้นควรมีการคัดเลือกให้เหมาะสม โดยวรรณคดีบางเรื่องเหมาะแก่การนำมาเผยแพร่ในรูปแบบบทละคร ในขณะที่บางเรื่องเหมาะแก่การอ่านและศึกษาเพื่อความรู้ ซึ่งขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทางบทประพันธ์ ผังด้วยการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสมัยโบราณผ่านตัวอักษร จึงเหมาะสมกับการศึกษาด้านภาษาเป็นอย่างยิ่ง

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการแปลคำวิสามานยนามในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ผู้วิจัยเริ่มจากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลคำวิสามานยนาม และนำ

กลวิธีมาวิเคราะห์ภายใต้รูปแบบการแปลแบบรีโนและและการแปลแบบสะกดตา เพื่อจำแนกให้เห็นรูปแบบการแปลคำวิสามานยนามที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลวิสามานยนามในขุนช้างขุนแผน พบว่ากลวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้มากที่สุดโดยพิจารณาจากจำนวนคำคือ กลวิธีถ่ายเสียง รองลงมาเป็นกลวิธีผสมระหว่างกลวิธีถ่ายเสียงและกลวิธีถ่ายทอดความหมาย ส่วนกลวิธีที่ผู้แปลใช้น้อยที่สุดคือ กลวิธีแปลโดยใช้คำยืม

กลวิธีการแปลทั้ง 99 กลวิธี มีลักษณะการแปลที่แตกต่างกันและมีคำที่เหมาะสมกับแต่ละกลวิธีการแปล อาทิ กลวิธีถ่ายเสียงมีความเหมาะสมในการแปลชื่อบุคคล ชื่อสัตว์ ชื่อถิ่นฐานที่ตั้ง เนื่องจากเป็นคำที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของภาษาต้นทาง โดยมีผลกับความเข้าใจของผู้อ่าน กลวิธีถ่ายทอดความหมายมีความเหมาะสมในการแปลชื่อนหน่วยงาน เนื่องจากชื่อนหน่วยงานโดยทั่วไปมีคำแปลในภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ จึงต้องแปลความหมายเพื่อนำมาเรียบเรียงเป็นคำใหม่ในภาษาปลายทางให้เหมาะสม ส่วนกลวิธีแปลโดยใช้คำยืมมีความเหมาะสมในการแปลชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจในบริบทและดุลยพินิจของผู้แปล กล่าวคือ วรรณคดีที่ได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศมีลักษณะเน้นไปในทางเผยแพร่วัฒนธรรมมากกว่าการส่งต่อเนื้อเรื่องทั่วไป การเลือกกลวิธีการแปลในการแปลคำวิสามานยนามจึงสำคัญ เพราะการถ่ายทอดคำวิสามานยนามด้วยกลวิธีที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้ผู้อ่านภาษาปลายทางไม่ได้รับสารที่มีคุณภาพเพียงพอหรือรับสารที่ผิดไปจากต้นฉบับ ทำให้มีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมต้นทางได้

ในด้านของการศึกษากลวิธีการแปลภายใต้รูปแบบการการแปลแบบรีโนและและการแปลแบบสะกดตา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อวิเคราะห์กลวิธีการแปลแล้วนั้น ผู้แปลเน้นการแปลไปทางการแปลแบบรีโน ซึ่งไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของผู้แปลที่ต้องการให้ความเป็นต้นฉบับคงเดิมไว้เพื่อรักษาวัฒนธรรมต้นทางไม่ให้

สูญหายไปในการแปล อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาจากจำนวนคำวิสามานยนามตามรูปแบบการแปลแล้วนั้น พบว่ามีคำวิสามานยนามแปลด้วยกลวิธีในรูปแบบการแปลแบบสะกดตามากกว่า ทำให้การวิเคราะห์ด้วยความถี่ของคำเป็นไปในแนวทางเดียวกับจุดประสงค์ของผู้แปลมากกว่าการวิเคราะห์เพียงกลวิธีการแปล

การศึกษารังนี้ยังเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สามารถต่อยอดไปได้ จึงมีการเพิ่มข้อเสนอแนะในประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ศึกษากลวิธีการแปลคำวิสามานยนามในงานประพันธ์รูปแบบอื่น
2. ศึกษากลวิธีการแปลแง่มุมอื่น ๆ ในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน
3. ศึกษากลวิธีการแปลวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน โดยเปรียบเทียบการแปลกับตัวบทภาษาไทยฉบับอื่นนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เช่น บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนแต่งงานพระไวย (สำนวนครูแจ้ง)

เอกสารอ้างอิง

- คริส เบเกอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (บรรณาธิการ). (2556). *ขุนช้างขุนแผน ฉบับวัดเกาะ*. ซิดคีย์เวิร์มบุ๊กส์.
- ณัฐวดี ก้อนทอง. (2555). การแปลแบบบริบทและแบบสะกดตาในการแปลคำเรียกขาน: กรณีศึกษาบทแปลเรื่อง *Four Reigns* และ *Many Lives* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพวรรณ พันธุเมธา. (2558). *ไวยากรณ์ไทย*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2553). *กลีเยศ*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=กลีเยศ-๒๑-พฤษภาคม-๒๕๕๓>
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2562). *ภาษา วัฒนธรรมกับการแปล: ไทย-อังกฤษ (Language, Culture and Translation: Thai-English)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาณิสสา ลิ้มเกรียงไกร. (2559). การวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อเฉพาะในวรรณกรรมเยาวชนแนวแฟนตาซี เรื่อง แฮร์รี่พ็อตเตอร์กับเครื่องรางยมทูต ฉบับแปลภาษาสเปนและฉบับแปลภาษาไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังปัญญาจุฬาฯ.
- เสภาเรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ฉบับหอสมุดพระวชิรญาณ. (2555). ไทยควอลิตี้บุ๊กส์.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2538). *หลักภาษาไทย*. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- อริสา งามศรี. (2560). *กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาหนังสือเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดย คำหมาน คนไค [สารนิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]*. TU Digital Collections.
- Baker, C., & Phongpaichit, P. (Eds. & Trans.) (2010). *Tale of Khun Chang Khun Phaen*. Silkworm Books. (Original work published 1917-1918).
- Valentine, T., Brennen, T., & Bredart, S. (2016). *The cognitive psychology of proper names: On the importance of being Ernest*. Routledge.
- Fernandes, L. (2006). Translation of names in children's fantasy literature: Bringing the young reader into play. *New Voices in Translation Studies*, 2(1), 44-57.
- Klassen, K. (2022). Proper name theory and implications for second language reading. *Language Teaching*, 55(2), 149-155.
- Nord, C. (2003). Proper names in translations for children: Alice in Wonderland as a case in point. *Meta*, 48(1-2), 182-196.
- Oxford University Press. (n.d.). *Oxford learner's dictionaries*. Retrieved December 1, 2022, from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Shirinzadeh, S. A., & Mahadi, T. S. T. (2014). Translating proper nouns: A case study on English translation of Hafez's lyrics. *English Language Teaching*, 7(7), 8-16.
- Sribunruang, J. (1960). *Khun Chang, Khun Phen: La femme, le heros et le vilain. Poeme populaire thai*. Presses Universitaires de France.
- Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. Routledge.

- Vermes, A. P. (2003). Proper names in translation: An explanatory attempt. *Across Languages and Cultures*, 4(1), 89-108.
- Wang, L. (2013). A survey on domestication and foreignization theories in translation. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(1), 175-179.
- Yang, W. (2010). Brief study on domestication and foreignization in translation. *Journal of Language Teaching and Research*, 1(1), 77-80.